

Så länge det finns hopp finns det liv

Astrid Lindgren vet att berätta om kristider i *Emil i Lönneberga*, när festen och hoten blir grannar. För när Emil var i Vimmerby hände det stora saker. Det var dagen för både marknaden och den stora kometen. Skulle det bli en nästa dag eller skulle kometen träffa jorden? Skulle undergången drabba Småland? Med psykologisk klarsyn noterar Astrid Lindgren: »När folk är rädda och glada på samma gång för de mer oväsen än vanligt, därför var det liv och kolifejs värre ute på gatorna ...»

Vad som skedde på Vimmerby marknad sker idag globalt, för när vi är rädda och glada på samma gång krävs det mer oväsen, mer liv och kolifejs, mer njutning och fler trivialiteter som skingrar oron. Om vi saknar hopp tvingas vi suga mörken ur de döda benen redan nu.

Efter många år med kolifejs så dominerar i dag rädslan över hoppet, stiltjen över en stark förlig vind. Glädjen och gemenskapen har satts i karantän i väntan på att släppas loss. Men på väg dit? Vem vågar sia om morgondagen? Och i vad mån behöver kyrkan vara en profetisk röst, en besinningens röst? Är det så enkelt som att mer allmänt prata om människors behov av hopp? Eller passa på att fördöma kapitalismen? Materialismen? Klimatmarodörerna? Den usla beredskapen och bristen på skyddsutrustning? Det är inte nog att som statsminister Per Albin Hansson dagarna före Andra världskrigets utbrott hävda, att »vår beredskap är god» om den inte är god. Och det var den inte då, inte heller i dag.

Att sia om framtiden låter sig inte göras. Visserligen skulle kyrkan kunna luta sig mot de gammaltestamentliga profeternas professionalitet för att hävda en tolkningsrätt om framtiden. Sådana tongångar dyker också upp lite varstans, oftast med förhoppning om global besinning om vart världen är på väg. Goda framtidsscenarioer och undergångstankar blandas lätt på ett förvirrande sätt i kris- och orostider. Somliga ser möjligheterna att själva profitera på det svåra – så som det varit i krigstider. Andra ser med ödmjukhet och medmänsklighet på vad som sker och på dem som drabbas.

I kölvattnet av virusspridningen har det skett en förskjutning från de växande kraven på rättigheter för allt fler grupper till en fråga om den enskildes ansvar och skyldigheter. När alla ska ha rätt till sina speciella rättigheter upphör det meningsfulla med dem, det blir till sist bara en allmän allemansrätt. Covid-19 påminner oss om att det inte främst är rättigheter som får människor att växa utan ansvaret. Karaktären danas inte i medvinden utan i motvinden. Som någon påpekat: »Utan friktion faller människan fritt.» Av Paulus lär vi oss att det är när vi bär »varandras bördor» som vi uppfyller Kristi lag. Förebilden är Kristus själv. Det är vars och ens ansvar och skyldighet att hindra covid-19 från att spridas och att handla i omsorg om andra och om dem som tillhör riskgrupperna.

Inte blir det lättare att försöka se in i framtidens dimmor av att kyrkan har facit om utgången, den yttersta utgången. Vägen dit kantas av fador och farsoter, av krig och hungersnöd, av omänsklig mänsklighet i sin egoism. Att läsa Uppenbarelseboken kan i stora styc-ken vara att underblåsa oron och ångesten. Bland somliga evangelikala finns uppfattningar som välkomnar kriserna och klimatförändringarna som steg på vägen mot tidens slut. Är det så vi ska se världens tillstånd i dag? Ju sämre

dess bättre? Men hoppet i Kristus gäller i nuet, i framtiden och i evigheten. Hoppet är inget vi bara väntar på. Vi lever dagligen i det.

Under kristider spricker den trygga tillvaron, och genom sprickorna söker sig ofta andligheten och religiositeten in. Gudslängtan får en plats, bönerna stiger på nytt mot himlen och »vokaler och konsonanter/ropar på alla språk: / Hjälp!» (Nelly Sachs, dikten Detta århundrade).

Men människan glömmer snabbt. Tio spetälska blev botade. Endast en mindes av vem och återvände. De övriga nio skyndade bort. Så vi har sett det förr, skarorna som i kaotiska tider av pest och hungersnöd, krig och örlig strömmat in i kyrkorna för bön, tröst och hopp men som sedan slunkit ut när ovädren dragit förbi.

För kyrkan är det en nyttig lärdom. Hon måste bevara sin identitet i samhällets såväl välgångs- som motgångstider. Och det är i de förra som det är svårast. Men ska hon ha något att säga i kristider måste hon också ha sagt det under de feta åren. En kyrka som sekulariserats inifrån har i orostider inte mycket att säga världen om hon själv tidigare endast speglat den, om hon inte vet att det är otillräckligt att som det gärna heter, »ge människor hopp». För hoppet måste vara förankrat. Det är inte utan skäl som ankaret är hoppets symbol.

Att bara ge människor hopp är otillräckligt. Sådant sysslade de falska profeterna med men inte Jeremia. En allmän uppmuntran kan politiker och krönikörer formulera, men hoppet måste motiveras. Det måste ha ett fäste, måste förankras för att inte vare sig hela mänskligheten eller den enskilde ska driva iväg med alla vindar. För kyrkan har hoppet därför ett namn: Jesus Kristus. Och det utgår från en historisk verklighet: Kristi kors och Kristi uppståndelse.

Det vore orätt att anklaga Svenska kyrkans ledning eller dess prästerskap för att likt de falska profeterna enbart säga: Allt står väl till, allt står väl till. Tvärtom – varningsbasunerna har skallat under många år inför globala hot som klimatförändringar, överexploatering av jordens resurser och ökande egoism. Kyrkan har varit och måste vara en politisk om än inte partipolitisk röst. Men hon måste vara mer än så, för hon lever i skärningspunkten mellan himmel och jord. Hon vet att den dag jorden går under är ändå inte hoppet ute.

Som kyrka måste vi tala om den välsignade oförutsägbarheten. Att ingen kan sia om framtiden, att ingen någonsin kan äga kontrollen över den. På nåd och onåd är vi utlämnade åt ovissheten. Och ändå inte. Det söndagliga mässfirandet kungör något annat. Mässan och det kristna livets efterföljelse i vardagen är inget annat än ett förspel till någonting större. Vi lämnar mässan med ett hopp som för många tycks ha gått förlorat.

Det sägs att så länge det finns liv, finns det hopp. Men det är tvärtom. Att så länge det finns hopp, finns det liv. Det liv som saknar hopp är inte värt att leva. Det är som att leva livet på en lyxkryssare men aldrig komma i hamn, så som ett antal kryssningsturister fick se sina paradisfartyg förvandlade till fångelser.

Som kyrka måste vi i coronatider vara kristallklara om budskapen. Det ena: Att uppfordra varje människa till det solidariska ansvar som ligger i att bära varandras bördor, för Guds kärleks skull i Jesus Kristus. Det andra: Att vittna om att hoppet förankrat i Kristus inte är ett drivankare, utan har sitt fäste i Golgataklippan och den tomma graven.